دەرسی 39

هەڵپەڕکێ

کچەکان وەرن!...
وەرن شایی و هەڵپەڕکێمانە!
هەڵاڵە وەرە ! گوڵاڵە وەرە ! فەرەنتی وەرە ! سۆیبە وەرە !
هەنار وەرە ! گەزیزە وەرە ! بەیان وەرە ! شیلان وەرە !
سێوێ وەرە ! شەمێ وەرە !
کچینە وەرن ! وەرنە داوەتێ !
گەورە کچەکان وەرن!...
وەرن شایی و هەڵپەڕکێی ئێمە بێ ئێوە سارد و سڕە !
وەرن گەورە کچەکان!...
وەرن دنیاکەی ئێمە بێ ئێوە چۆڵ و قاقڕە !

دەرسی 40

هەڵاڵە   گوڵاڵە

هەڵاڵە و گوڵاڵە دوو دەستەخوشکی خۆشەویستی یەکترن. ئەوان ئەگەر ڕۆژێک یەکتر نەبینن ، ئارام ناگرن.
هەڵاڵە و گوڵاڵە هاوتەمەن و هاودەرس و دراوسێی یەکن.
هەڵاڵە کچە سنەیی یە و گوڵاڵە کچە مەهابادی، بەڵام ئێستا لە وڵاتی (سوید) دەژین و لە شاری ستۆکهۆڵم دەرس دەخوێنن .
ئەمساڵ ، ساڵی ئاخری خوێندنی جووتەی ئاواڵانە و خۆیان بۆ زانکۆ ئامادە دەکەن.
هەڵاڵە بە نیازە لە بەشی چاو دا دەرس بخوێنێ و ببێتە دوکتۆری چاوان، بەڵام گوڵاڵە حەز بە کۆمپیۆتەر و تەکنیک دەکات و دەیەوێ بە شوێن ئەو بەشە دا بچێت.

دەرسی 41

جەژنی نەورۆز

نەورۆز، جەژنی سەری ساڵی نەتەوە ئێرانییەکانە. نەتەوەی کوردیش کە یەکێک لە بنەماڵە هەرە کۆنەکانی ئێرانی یە، لە هەر شوێنێک و لە هەر پارچەیەکی ئەم دنیایە دا بژی ، هەر ساڵێک ئەم جەژنە بە گەرمی بەڕێوە دەبات.

هەلالە و گولالە بۆ بەزمی شایی و هەڵپەڕکێی نەورۆزی ئەمساڵ، کە لە کۆشکی مەزنی شاری ستۆکهۆڵم دا بەڕێوە دەچێت ، خۆیان ئامادە دەکەن. هەر دووکیان جلکی کوردی دەبەر دەکەن و بەنیازن هەتا کۆتایی جەژنەکە هەر هەڵپەڕن و یەکدەم نەسرەون.
قەرارە لە جەژنی نەورۆزی ئەمساڵدا هەموو هونەرمەندە ناودارەکانی کورد لە دەرەوەی وڵات بەشدار بن. هەلالە حەز بە دەنگی خۆشی (مەرزە) خانم دەکات. گولالەش دەنگی گەرمی کاک نەجمەی غولامی پێ خۆشە و بەکاتی تەنیایی هەمیشە گوێ لە دەنگی ئەو ڕادەگرێت.

دەرسی 42

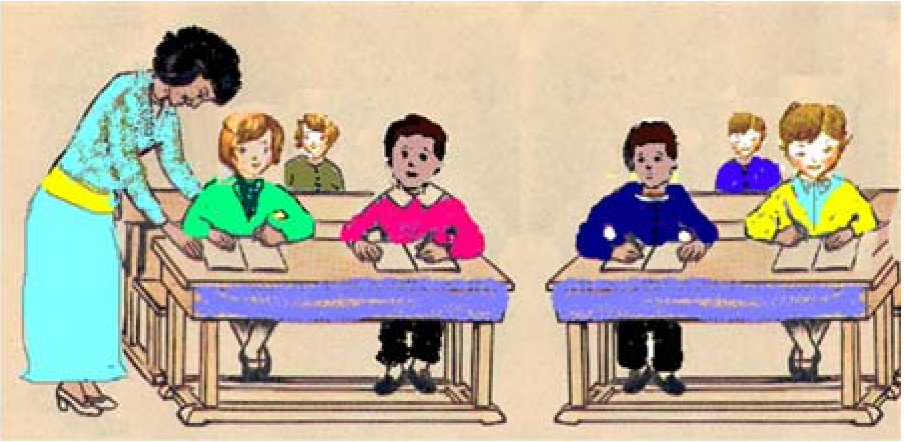

مامۆستا پەروین

مامۆستا پەروین خەڵکی شاری مەهابادە.
مامۆستاپەروین لە شارۆچکەی(ئیندرقاش)دا مامۆستای پۆلی پێنجەمی سەرەتاییە. شارۆچکەی ئیندرقاش ناوەندی مەڵبەندی شاروێرانە.
شاروێران مەڵبەندێکی مەزنی وەرزێرییە و لە تەنیشت شاری مەهاباد دا هەڵکەوتووە.
مامۆستا پەروین لە پۆلەکەی خۆیدا حەوت قوتابی ژیکەڵانەی هەیە.
قوتابییەکان، مامۆستاکەی خۆیان زۆر خۆش دەوێ و بە دیتنی ئەو دەگەشێنەوە.
مامۆستا پەروین خەمخۆری هەژارانە و یەکجار زۆر میهرەبان و ڕووخۆش و دەم بە پێکەنینە.

دەرسی 43

سال ـ وەرز ـ مانگ

کاتژمێری نۆی بەیانی ڕۆژی شەمەیە. مامۆستا پەروین تازە گەیشتۆتەوە لای منداڵەکان. دوای ڕۆژباش و چاک و چۆنی، ڕووی پرسیاری لە یەک یەکی قوتابییەکان کرد و لێی پرسین:

ـ کێ دەزانێ ئەمڕۆ چ ڕۆژێکە و چەندی مانگە و لە چ وەرزێکی ساڵ داین؟

تەوار، کچە ژیرەک و زانای پۆلەکە ، گورج دەستی بەرز کرد و گوتی :

ـ ئەمڕۆ ، ڕۆژی شەممەیە و بیست و یەکی مانگی ڕەزبەرە و لە وەرزی پاییزی ساڵ داین.

مامۆستا پەروین ئافەرینی پێ گوت و لێی پرسی :

ـ باشە تەوار گیان، بڵێ بزانین، ساڵ چەند وەرزە و وەرزەکانی ساڵ کامانەن؟

تەوار وەڵامی داوە:

ـ ساڵ چوار وەرزە . وەرزی بەهار ، وەرزی هاوین ، وەرزی پایز و وەرزی زستان.

ئەمجار مامۆستا پەروین ڕووی کردە (هەوشین) و گوتی :

ـ ئێستا هەوشین باسی وەرزی (بەهار)مان بۆ دەکات . کاکە هەوشین فەرموو!

هەوشین، برای تەوار دەستی پێ کرد:

ـ وەرزی بەهار سێ مانگە. مانگەکانی ئەمانەن : خاکەلێوە ، بانەمەڕ و جۆزەردان.
لە خاکەلێوە دا بەفری زستان دەتوێتەوە و باران دەبارێ و چۆمەکان هەڵدەستن. لە مانگی بانەمەڕ دا کوردستان دەبێتە بەهەشت. گوندەکەی ئێمە لە مانگی بانەمەڕ دا بە شیناوەرد و گوڵ و گوڵزار دەخەملێت.
جۆزەردان مانگی ئاخری بەهارە. لەم مانگە دا قوتابییەکان دەگەڵ مامۆستا و فێرگەکان ماڵاوایی دەکەن و پشووی هاوین دەست پێ دەکات.
جۆزەردان کاتی کار و خەباتی لادێیەکانە. مانگی جۆزەردان جۆ دەگاتێ و کاتی دروونەوە و هەڵگرتنەوەی گژ و گیایە.

ساڵ ـ وەرز ـ مانگ

دوای پشوودان، مامۆستا و قوتابییەکان هاتنەوە لای یەکتر و دانیشتن.
مامۆستا پەروین گوتی:
ـ ئێستا (وسوو) باسی وەرزی هاوینمان بۆ دەکات. با بزانین وەرزی هاوینی کاکە وسوو چۆنە و دەڵێ چی... کاکە وسوو فەرمووو وەرە پێش!

وسوو هاتە بەر تەختەڕەشەی پۆلەکە و دەستی پێ کرد:
ـ وەرزی هاوینیش سێ مانگە. لەم وەرزە دا هەرچی میوەی خۆش و بەتامە دەگەنێ و ئێمەیش دەیان خۆین. مانگەکانی وەرزی هاوین ئەمانەن: مانگی پووشپەڕ، مانگی گەلاوێژ و مانگی خەرمانان. سێ مانگەکانی ئەم وەرزە هەوا زۆر گەرم دەبێت و من لە چۆمەکەی بەر مالآن نایەمە دەر و هەر مەلە دەکەم.
منداڵەکان هەموو پێکەنین . هەمزە گوتی:
ـ منداڵینە، وسوو لە هاوین دا دەبێتە ماسی !
وسوو گوتی :
ـ نەخێر نابمە ماسی، بەڵام دەمەوێ ببمە مەلەوانێکی باش و لە هەموو دنیا دا یەکەم بێمەوە.

ساڵ ـ وەرز ـ مانگ

مامۆستا پەروین ڕووی لە ئاریز کرد و گوتی :
ـ ئاریز گیان ئەمجارە نۆرەی تۆیە و ، تۆ دەبێ باسی وەرزی پایزمان بۆ بکەیت.

ئاریز لە جێ هەستا و دەستی پێکرد:
ـ وەرزی پایز سێ مانگە. مانگەکانی ئەمانەن: مانگی ڕەزبەر، مانگی خەزەڵوەر و مانگی سەرماوەز. لە سەرەتای پایز دا فێرگەکان دەکرێنەوە و قوتابی و مامۆستا بە دیداری یەکتر شاد دەبنەوە. لە مانگی ڕەزبەر دا ترێ دەگاتێ. لە مانگی خەزەڵوەر دا گەڵای دار و درەختان زەرد و سوور دەبن و کەم کەمە دەوەرن. لە مانگی سەرماوەز دا گوڵ و گوڵزار سیس دەبن و مەلە کردنی کاکە وسووش تەواو دەبێت.
منداڵەکان پێکەنین.
وسوو گوتی :
ـ بە خودای پایز نەگبەتە!

ساڵ ـ وەرز ـ مانگ

وەرزی زستان مابوو باس بکرێت. (شنۆ)، خوشکی وسوو ئەم وەرزەی هەڵبژارد بوو، بەڵام ئەو ڕۆژە (شنۆ) نەخۆش بوو. لە جێی ئەو دا (فەرەنتی) هەستا و بەمجۆرە دەستی پێکرد:

ـ زستان چوارەمین وەرزی ساڵە. زستانیش هەر وەکی وەرزەکانی تر سێ مانگە. مانگەکانی وەرزی زستان ئەمانەن: مانگی بەفرانبار، مانگی ڕێبەندان و مانگی ڕەشەمە. لە سەرەتای بەفرانبار دا بەفر دەبارێت و هەتا ئاخری ڕەشەمە بەفر هەر دەمێنێت. من زستانم زۆر خۆش دەوێ و پێم خۆشە هەمیشە لە مانگی ڕێبەندانی زستان دا بین.

وسوو هاواری لێ هەستا و گوتی :

ـ مامۆستا!... مامۆستا گیان بە فەرەنتی بڵێ زستانەکەی تەواو بکات. من حەز بە زستانی دوور و درێژ ناکەم و پێم خۆشە دوای مانگی ڕەشەمە ، بەهارێکی خۆشمان لە ڕێدا بێت.

ساڵ ـ وەرز ـ مانگ

گەلاوێژ لە سەر لاپەڕەیەک دا چوار وەرزی ساڵی بەم چەشنە نووسیبوو.
گەلاوێژ لاپەڕەکەی بە مامۆستا پەروین نیشان دا. مامۆستا پەروین
گەلێکی سپاس کرد و لاپەڕەکەی لە سەر دیواری پۆلەکە دا هەڵواسی.

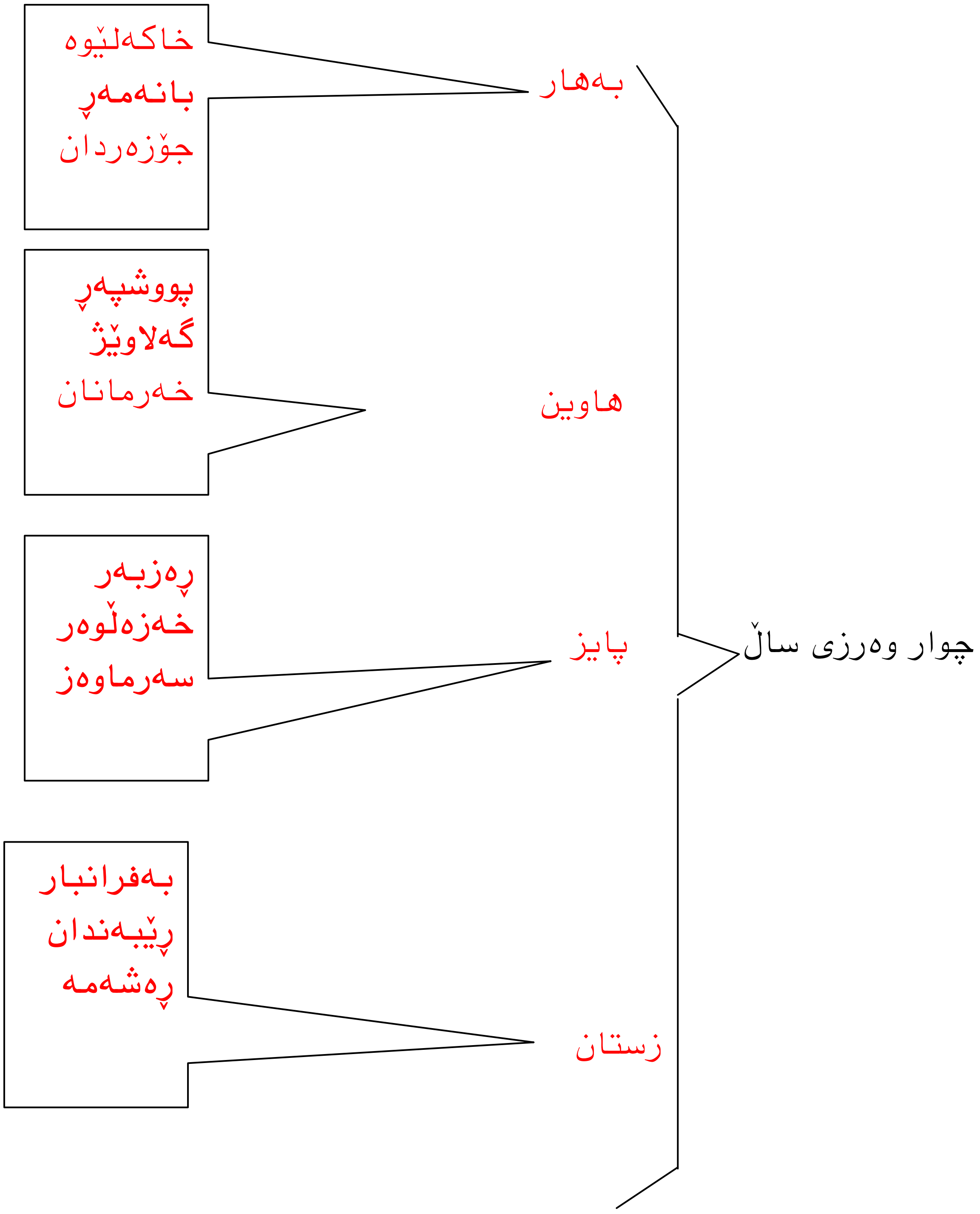

دەرسی 44

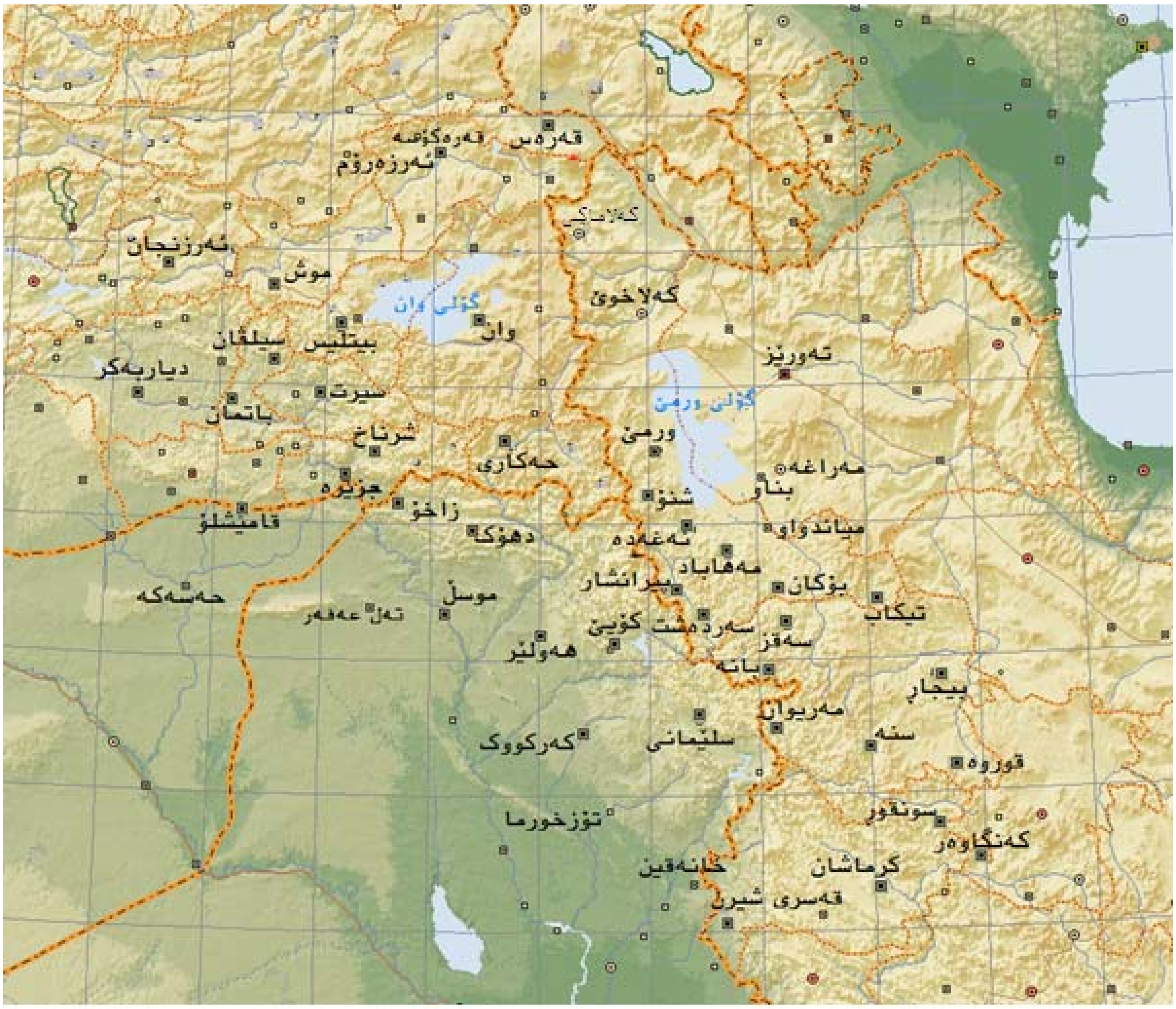

کوردستان

کوردستان

کوردستان وڵاتی کوردانە.
کوردستان دڵ و گیانی گەلی کوردستانە. ئێمە منداڵانی کورد لە هەر جێیەک و لە هەر شوێنێک بژین، خۆمان بە کورد دەزانین و کوردستانمان لەبیر ناچێ.
نیشتمانی کوردان وڵاتێکی پان و بەرینە ، پڕ لە دارستان و مێرگ و چەم و ئاو و کانی یە. چیای بەرزی تێدایە ، دەشتی جوان و ڕەنگینی هەیە و شوێنی گەرمەسێریشی هەیە.
چەند شاری مەزنی کوردستان ئەمانەن :
ئامەد (دیاربەکر)، بۆکان ، بیجاڕ ، بانە ، پاوە ، پێنجوین ، بەتلیس ، خانەقین ، زاخۆ، دەرسیم ، سنە ، سەقز، سلیمانی، سەردەشت ، قامیشلۆک ، قەسری شیرین ، کەرکووک ، کرماشان ، کۆیێ، کامیاران، کەنگاوەر، هەولێر، هەڵەبجە، مەردین، مەهاباد ، مەریوان ، ورمێ و....

دوو شاری کەرکووک و کرماشان کانگا و چاڵاوی نەوتیان تێدایە.
کەرکووک و کرماشان سۆمایی چاوی کوردانن.

دەرسی 45

کورد

کورد یەکێک لە بنەماڵە هەرە کۆنەکانی ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاستە و دەگەڵ نەتەوە ئێرانییەکانی تر خزمایەتییەکی کۆن و لەمێژینەیان هەیە.
لە ڕابوردووی کۆندا، کوردەکان هەموو پێکەوە بوون و لە یەک وڵات دا ژیاون، بەڵام شەڕ و کێشەی دراوسێیانی کورد بۆتە هۆی پارچە بوونی خاک و نیشتمانی کوردان.

ئیمڕۆکە هەر بەشێکی کەم لە خەڵک و خاکی کوردستان لە ئێران دا ماونەتەوە. بەشی هەرە مەزنی خەڵک و خاکی نیشتمانی کوردان لە ژێر چنگی تورکییە دایە و بەشێکی تریشی کەوتۆتە ژێر دەست و دەسەڵاتی دوو وڵاتی عەرەبان.

دەرسی 46

گەلانی کوردستان

چەند نەتەوەی دیکەش لە نیشتمانی کورداندا دەژین کە دەگەڵ کوردان هاونیشتمانن.
گەلی کوردستان بە هەموو دانیشتووانی کوردستان دەگوترێ.
گەلی کوردستان ڕووخۆش و دڵگەش و ئازادیخوازن.
ئاواتی هەرە بەرزی گەلی کوردستان، ژیانی سەربەستانە و ئازادانەی هەموو گەل و نەتەوەکانی سەر ڕووی زەمینە.